

PRESEK

List za mlade matematike, fizike, astronome in računalnikarje

ISSN 0351-6652

Letnik 20 (1992/1993)

Številka 5

Strani 320-XIX

Marijan Prosen:

ASTRONOM IZ SLOVENSKIH GORIC

Ključne besede: astronomija, biografije, Bernard Perger.

Elektronska verzija: <http://www.presek.si/20/1146-Prosen.pdf>

© 1993 Društvo matematikov, fizikov in astronomov Slovenije

© 2010 DMFA - založništvo

Vse pravice pridržane. Razmnoževanje ali reproduciranje celote ali posameznih delov brez poprejšnjega dovoljenja založnika ni dovoljeno.

ASTRONOM IZ SLOVENSКИH GORIC

Med slovenskimi astronomi, izjemnimi po veličini duha in dela posebej izstopa humanist, matematik in astronom, pravnik, jezikoslovec in pedagog *Bernard Perger*. Štejejo ga med najpomembnejše in najuglednejše profesorje dunajske univerze.

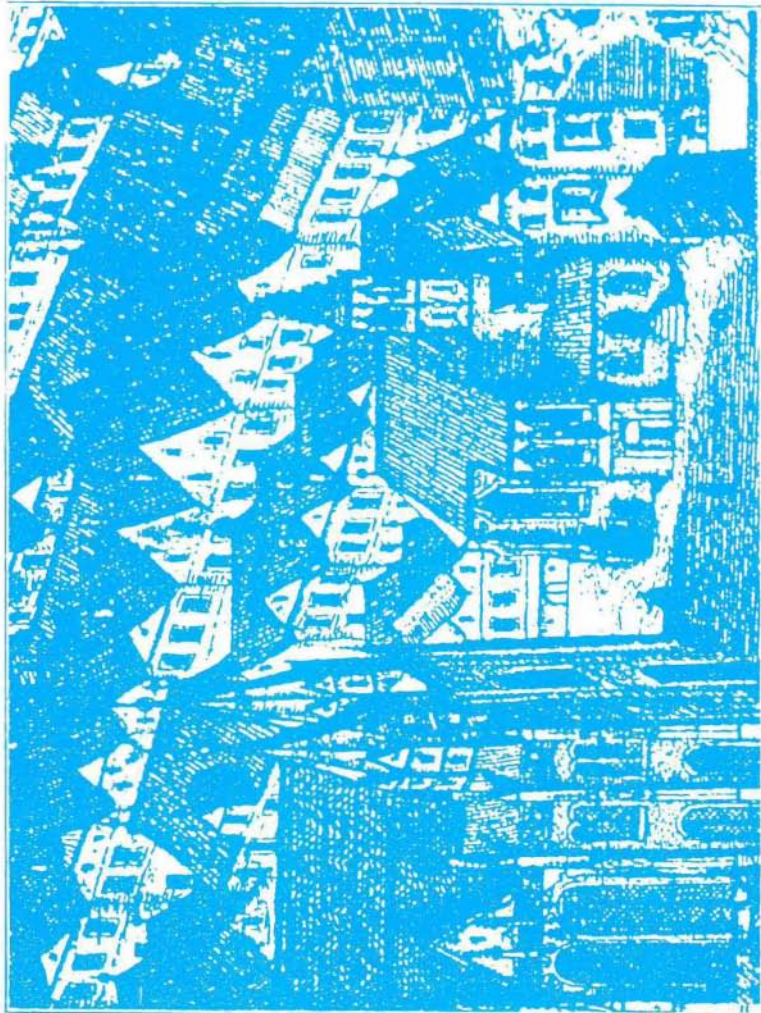
Bernard Perger je bil najbrž kmečkega stanu. Rojen je bil okoli leta 1440 v Ščavnici v Slovenskih Goricah, umrl pa je verjetno leta 1502. Vemo, da se je 1459 vpisal na dunajsko univerzo in 1464 doktoriral na filozofski (artistični) fakulteti, kjer je nato predaval geometrijo, optiko, matematiko in astronomijo. Leta 1465 se je vpisal na medicinsko fakulteto, čez 10 let pa še na pravno. Bil je dekan filozofske fakultete in rektor dunajske univerze. Po letu 1475 je prevzel predavanja na Visoki šoli sv. Štefana (bil je tudi njen rektor) in se vedno bolj usmerjal v jezikoslovje. Predaval je latinsko slovnico, klasike in tudi pravo. Od 1490 do 1501 je bil univerzni superintendent, to je najvišji predstavnik (namestnik) deželnega vladarja (sprva cesarja Friderika III. in pozneje njegovega naslednika Maksimiljana I.) v tričlanskem vodstvu univerze. Skrbel je za stike med univerzo in vlado in je v določenem smislu deloval tudi kot diplomat. Perger je imel vsa vladna pooblastila, da je smel izdajati ukrepe za izboljšanje pouka in izvajanje reforme študijskega načrta.

Tako kot je vladar zaupal diplomatske naloge Pergerju, je on cesarju posredoval svoje almanaha (koledarje), v katerih so se po takratnih navadah prepletali astronomski podatki z astrološkimi napovedmi in zdravniškimi nasveti. (Take, vendar že tiskane almanaha, sta pozneje izdajala tudi dva slovenska astronoma: Andrej Perlah in Jakob Strauss; glej *Presek* 17, 214, 239 in 336.)

Bernard Perger si je zelo prizadeval za izboljšanje pouka latinščine. Ta pouk je bil tedaj zastarel. Humaniste, ki so poučevali na univerzi, in njihove študente je zanimala predvsem praktična uporaba znanja latinščine. Pri svojih pedagoških reformah za izboljšanje pouka je Perger pogrešal primeren učbenik latinske slovnice. Zato se je odločil, da takega napiše sam. Po nekem italijanskem učbeniku latinščine je priredil svojo v nemškem jeziku tolmačeno latinsko slovnico (*Grammatica nova*). To je bila moderno napisana slovnica, ki je glede načina obravnavanja snovi prekosila italijanski učbenik. Bila je prava vojna napoved zastarelemu in okostenelemu pouku latinščine, saj se je odlikovala po jasnosti, preglednosti in razumnosti podajanja snovi. Pomembnost Pergerjevih reformnih metod za izboljšanje pouka latinščine dokazuje izredno veliko število izdaj njegove slovnice. Doživela jih je vsaj 30 v šestih nemško govorečih državah, večino še za njegovega življenja.

Kakor drugi odlični znanstveniki tedanjega časa, se je tudi Perger ukvarjal z različnimi znanostmi. Zato ga uvrščamo tudi med astronome, čeprav ni zapustil tiskanih del. V rokopisu pa se je ohranil njegov almanah z astronomskimi podatki za leta od 1482 do 1500.

Marijan Prosén

Slika 1. Za stolnico sv. Štefana na Dunaju je vidna stavba istoimenske visoke šole, kjer je poučeval Perger.